Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του ΄60, εδώ στην Ελλάδα, υπήρχε ένας μόνον τρόπος να αποκτηθεί οποιαδήποτε είδους δημοσία εικόνα. Ο Τύπος. Είτε ο ημερήσιος, βλέπε εφημερίδες, είτε ο περιοδικός βλέπε περιοδικά γενικού ή ειδικού ενδιαφέροντος. Υπήρχε και το ραδιόφωνο, αλλά αφενός μεν είχε κρατική δομή, αφετέρου δεν είχε το πιο σπουδαίο εργαλείο της προβολής. Την εικόνα.

Το κράτος είχε εννοήσει την τεράστια επίδραση της εικόνας, την οποία έσπευσε να εκμεταλλευτεί με τα «Επίκαιρα» που προβάλλονταν στις κινηματογραφικές αίθουσες και ασφαλώς με την τηλεόραση η οποία στα τριάντα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της στην Ελλάδα ήταν κρατική εξυπηρετώντας τις επιδιώξεις της εκάστοτε εξουσίας. Από το μυστρί του «αντιπροέδρου της Εθνικής κυβερνήσεως» έως τις θριαμβευτικές προεκλογικές ομιλίες του πρωτομάστορα της «Αλλαγής».

Όλα τούτα συγκροτούσαν μια κάποια ισορροπία, με κύριο συστατικό τη συστολή που ήταν δομικό στοιχείο μιας συντηρητικής κοινωνίας η οποία επιπροσθέτως ήταν ιδιαίτερα ομοιογενής, σε επίπεδο τόσο θρησκευτικό όσο και φυλετικό και το πιο ισχυρό στοιχείο που την διαχώριζε ήταν το ταξικό. Καταπιεσμένο ή εξωραϊσμένο κι αυτό αφού προηγηθεί η συμφορά της Κατοχής και κυρίως η θύελλα του Εμφυλίου.

Ήταν θέμα χρόνου πότε εκείνη η όποια ισορροπία θα ανατρεπόταν. Η έλευση της ιδιωτικής ραδιοφωνίας, λίγο αργότερα η είσοδος των ιδιωτικών τηλεοπτικών σταθμών και μια έκρηξη ελευθεριότητας που συνοδεύτηκε από την πλαστή, ως αποδείχτηκε, οικονομική άνοδο, ανέτρεψαν ολότελα το υπάρχον σκηνικό.

Με την είσοδο στον 21ο αιώνα προστέθηκαν αρκετές άλλες ισχυρές ροπές.

Όπως η είσοδος και η προσπάθεια ένταξης κατ' αρχάς και ακολούθως αφομοίωσης μεγάλου πλήθους αλλοεθνών και αλλοθρήσκων αλλοδαπών. Οι οποίοι σε εποχές παχιών αγελάδων ήταν ευπρόσδεκτοι καθώς ανέλαβαν τις βαριές, τις άσχημες δουλειές, αλλά όταν τα πράγματα άλλαξαν μεταβλήθηκαν σε απειλή.

Όπως το τέλος του πάρτυ. Ο Απρίλιος του '10 σήμανε το τέλος μιας εποχής, και την αρχή μιας ολότελα απρόβλεπτης περιόδου, με την έλευση των μνημονίων και την χωρίς προσχήματα πλέον, αδυναμία άσκησης και των πιο στοιχειωδών κυριαρχικών δικαιωμάτων ενός κράτους.

Όπως, όλως προσφάτως, η πανδημία. Άλλη μια απρόβλεπτη, απρόσκλητη απειλή που ταλαιπωρεί και θα ταλαιπωρεί άδηλο πόσο και ως πότε, όχι μόνον τον τόπο μας μα ολάκερο τον πλανήτη.

Κοντά σε αυτά, ας προστεθεί και η ψηφιακή τεχνολογία. Ήταν άλλη μια έκρηξη. Άλλη μια επανάσταση, που ενώνει για να χωρίζει. Ενώνει ανθρώπους από τις απομακρυσμένες περιοχές του πλανήτη και χωρίζει σε ακόμα περισσότερα τμήματα τους πολίτες .

Διότι μπορεί το διαδίκτυο να είναι σαν ένα φως που διαχέεται, αλλά αν ο χώρος που το υποδέχεται είναι άχρωμος, τα αποτελέσματα θα είναι απρόβλεπτα. Εν αρχή το θέμα της ελευθερίας της γνώμης, αυτή η περίφημη δυνατότητα να έχει φωνή ο καθένας. Από το αν ο πρωθυπουργεύων είναι ικανός ή όχι, έως αν το καφενείο ο «Πίπης» στο κάτω Μήδιγα, σερβίρει καλό βαρύ γλυκό. Από τον καημό να αποκτήσουν φωνή οι καταπιεσμένες μάζες και οι μικρές ή μεγάλες ομάδες που ήτονε αποκλεισμένες δια βίου από τον δημόσιο βίο, φτάσαμε σε μια ανυπολόγιστη πολυφωνία, όπου μπορεί να ακούγονται αλλά δεν είναι καθόλου εμφανές ότι εξυπηρετούνται εκείνες οι φωνές. Αντίθετα, είναι πιθανόν ότι έτσι όπως ακούγονται, απομακρύνονται από τις λύσεις των όποιων προβλημάτων τους, από την πολυπόθητη αποδοχή, εκτός αν το ζήτημα δεν είναι η αποδοχή, αλλά η σύγκρουση για την σύγκρουση.

Κι αν το διαδίκτυο φαντάζει να γεννά περισσότερα προβλήματα απ' όσα λύνει, τα επί μέρους εργαλεία του κάνουν συχνά το φως του πιο αδύναμο. Αναφέρομαι στα μέσα

κοινωνικής δικτύωσης. Facebook, Youtube, Twitter, TikTok, Instagram, WeChat, Messenger, Reddit, LinkedIn, Viber, και άλλων ουκ έστιν αριθμός.

Είναι αντικείμενο μελέτης το πόσο πολύ είναι πρόθυμος ο σύγχρονος άνθρωπος να εκθέτεται και να εκθέτει. Κι αν αυτό δεν είναι αποτέλεσμα ανασφάλειας και επιθυμίας ανούσιας, ανόητης προσωπικής προβολής τι να είναι; Εξίσου άθλιο είναι και η χρήση παραπλανητικών προφίλ, για όσους δεν έχουν τα κουράγια να πουν ότι έχουν να πουν επωνύμως, ουσιαστικό ή αδιάφορο, ακριβές ή ψευδές, ή ακόμα χειρότερα για να εκβιάσουν, να φοβίσουν, ή έστω να διορθώσουν ότι θεωρούν στραβό.

Και η τεχνολογία δεν σταματά εδώ, τις αλλαγές των συμπεριφορών. Είναι σαν να ζούμε σε σπίτι με διάφανους τοίχους. Η καθημερινότητα αποτυπώνεται σε εκατομμύρια κάμερες, στους δρόμους, σε καταστήματα, σχεδόν παντού. Έχει χαθεί η ιδιωτικότητα ακόμα και μέσα στα γήπεδα. Με τις δεκάδες κάμερες υψηλής ευκρίνειας, οι παίκτες κλείνουν με την παλάμη στο στόμα τους για να μην διαβάσουν τα χείλη τους, τα εκατομμύρια των τηλεθεατών.

Οι παίκτες που,ακόμα και σε κορυφαίο επίπεδο είναι πρόθυμοι, να σημειώσουν αναιτίως κάτι που θα μπορούσε να σηκώσει διαμαρτυρίες, ή ακόμα να τραγουδήσουν κάτι που δεν ήξεραν τι είναι με τα ανάλογα αποτελέσματα, ειδικά αν αντιμετωπισθούν με αυστηρότητα. Πρόσφατα παραδείγματα ο διεθνής γκολκίπερ της Bayern Μονάχου που αποτυπώθηκε σε βίντεο να τραγουδά ακροδεξιό κροατικό ύμνο, δίχως να γνωρίζει τη γλώσσα, ή ο διεθνής μπασκετμπολίστας του Ολυμπιακού που έγραψε ανήμερα της Παναγίας το αρκτικόλεξο Π.Θ.Ο. σηκώνοντας μια μάλλον υπερβολική δημοσιογραφική αντίδραση και, ακολούθως εκατοντάδες σχόλια.

Στον δαιδαλώδη, αχανή και συχνά ανακριβή παγκόσμιο ιστό, καταγράφονται τα πάντα. Πράγματα που ήταν σε τρίσβαθα συρτάρια, βρίσκονται σε κάποιον σέρβερ, αδιανόητο πλήθος φωτογραφιών και αιώνες βίντεο παρομοίως. Στο περιθώριο(;) του ιστού, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κατατίθενται καθημερινώς ένας απίστευτος όγκος δραστηριοτήτων. Περισσότερο από 2,3 δισεκατομμύρια πολίτες , αλλά και 65 εκατομμύρια επιχειρήσεις σε παγκόσμια κλίμακα, χρησιμοποιούν facebook.

Ταυτόχρονα, ολοένα και πληθαίνουν οι αναφορές για βιντεοσκοπήσεις ιδιωτικών στιγμών και έκθεσή τους σε ευρύτερους δημόσιους τομείς. Ο σύγχρονος άνθρωπος δυσκολεύεται να κρατηθεί μακριά από την σκοτεινή πλευρά του δικτύου. Σαν να μην είναι αρκετά ώριμος για κάτι τέτοιο. Επιθυμεί την προβολή του, επιδιώκει ένα είδος πλαστής δημοφιλίας μέσα από

μια συνεχή έκθεση και δείχνει να τον τρομάζει η μοναχικότητα καθώς επιδιώκει την αποδοχή και την ένταξή του σε υποομάδες. Σαν προσφυγή και παράδοση σε καταφύγια που θεωρεί φιλικά.

Αυτό που δεν αντιλαμβάνεται είναι ότι καταστρέφει αναντικατάστατο, πολύτιμο χρόνο και πάρα πολλοί, ξέρουν πάρα πολλά για αυτόν.